

SZAKISKOLAI KÖZISMERETI PROGRAM

Közismereti, közéleti és életvezetési program a szakiskolák számára

2011

1. Bevezetés

A hároméves szakiskola célja az általános iskolai végzettséggel rendelkező tanulók szakképzése. Az iskola hároméves szakmai programjában közismereti és szakmai tartalmak kaptak helyet, évfolyamonként meghatározott arányban. A közismereti, közéleti, életvezetési és szakmai tartalom a szakképzettség megszerzésén át vezető tanulási utat jelent. A továbblépést, a továbbtanulás lehetőségét a részt vevő tanulók számára ez a program úgy biztosítja, hogy a korábban elszenvedett tanulási kudarcokat és hiányokat orvosolja, pótolja. Lehetőséget ad a tanulási tevékenységek eredményes és örömteli végzésére. A szakiskola – a másik két, érettségit is nyújtó középfokú iskolatípushoz képest – a rövidebb képzési idővel kívánja az itt tanuló diákokat szakmai végzettség birtokában a munkaerőpiacra juttatni. A hároméves képzést követően minden tanulónak lehetősége van arra, hogy további tanulmányokat folytatva érettségi vizsgát tehessen, illetve újabb, az érettségit feltételező szakmai vagy egyéb felsőfokú tanulmányokat folytathasson. A közismereti tartalom és módszer kidolgozását alapvetően azoknak a tanulóknak a köre indokolja, akik az általános iskolát követően ebbe az iskolatípusba jelentkeznek, de nem vagy csak részlegesen rendelkeznek azokkal a tudáselemekkel, kompetenciákkal, amelyek nélkül nem képzelhető el eredményes (szakma)tanulás. Egy másik fontos érv, hogy a tanulók egy részének – mint erre már rámutattunk – hiányosságai vannak az alapkompenciák, az olvasás-írás-szövegértés, valamint a számolás terén; az elmúlt években mindez jelentős tanulási kudarcot halmozott fel a kilencedik évfolyamokra járóknál. A hátrányokat megsokszorozó kudarcok következményének tekinthető

- a korai iskolaelhagyás,
- a deviáns magatartási formák elterjedése,
- a konfliktusok megszorodása az iskolai és a társadalmi életben.

A **Közismereti, közéleti és életvezetési** program éppen ezért, a hagyományosnak nevezhető tartalmak újbóli erőltetése helyett új szempontok és tartalmak érvényesítését vállalta, amelyek esélyt adhatnak a szakiskolai tanulóknak és az ott tanító tanároknak arra, hogy a tanítási-tanulási folyamat konstruktív, közös munka legyen. E közös munka eredményeképpen a tanulók alkalmassá válhatnak a szakmai tartalmak eredményesebb elsajátítására, hogy választott szakmájukat jobb minőségben végezhessék, és mellette erősítheti elkötelezettségüket a tanulás, az iskola világa mellett. Az elmúlt évek, évtizedek tapasztalatai nyilvánvalóvá tették azt is, hogy a *hagyományos* tantárgyi tartalmak elsajátítására, különösen a *hagyományos* tanórai tanítási módszerek alkalmazása mellett, gyakorlatilag nincs esély.

Összegezve: a tanulás hagyományos tartalmainak felváltása, az ehhez kapcsolódó tanítási-tanulási módszerek megújulása, valamint a szakképzés körülményeinek tervezett megváltoztatása a szakiskolai oktatás paradigmaváltását idézheti elő. Ugyanakkor ez az új dimenziójú program az első fázis, amelybe az ajánlott program iskolai gyakorlatban történő kipróbálása, a programhoz szükséges további anyagok (tanári útmutatók, módszertani segédletek stb.) elkészítése, illetve a visszajelzések alapján a fejlesztés következő lépéseinek tervezése tartozik bele. Annak érdekében, hogy a szakiskolák számára egy korszerű és hatékony közismereti tananyagot tartalmazó program (a hozzá szükséges kiegészítő elemekkel) elkészülhessen, a résztvevő iskolák, az oktatási kormányzat és a fejlesztők folyamatos együttműködésére van szükség az ezt követő fázisokban.

2. Szerkezeti és tartalmi elemek

Jelen program a Közismereti, közéleti és életvezetési ismeretek műveltségi területeit, tematikáját foglalja magában. *Ez azt jelenti, hogy a közvetítendő tartalmak nem feltétlenül a hagyományos tantárgyi rendben kerül(het)nek feldolgozásra.* A műveltségterületen belül integrált tartalmakat helyeztünk el, amelyek korábban a Nat-hoz illeszkedő tantárgyak részeit képezték.

Az egyes területek a következők:

1. Osztályfőnöki óra;
2. Kommunikációs ismeretek (infokommunikáció, magyar és idegen nyelv);
3. Közéleti és életvezetési, alapvető pénzügyi, gazdasági ismeretek és ismétlő jellegű, ún. szintre hozó matematikai gyakorlatok;
4. Életmód és életvitel, egészségtan.

Az egyes területek – figyelembe véve a rendelkezésre álló órakeretet – szoros szerkezeti és tartalmi kapcsolatban állnak egymással, ezért, hogy elkerülhető legyen a program egységének megbontása, a tanév szakmai programjának tervezését intézményi szinten a programban szerepet kapó pedagógusoknak együttes munkával, a szakmai integráció kialakításával és működtetésével kell elvégezniük. Ez az együttes munka tartalmi tekintetben jelentheti

- az adott osztályok éves munkatervének közös tervezését,
- az év során a közös munkatervben meghatározott tevékenységek összehangolt végrehajtását,
- a tanulók tanulmányi munkájának félévi és tanév végi közös értékelését,
- az alkalmazandó módszerek kidolgozását, azok tanórai és tanórákon túli alkalmazását, értékelését.

A program az általános iskolai előtanulmányokra épít, de tartalmi tekintetben új, a tanulók életéhez közelebbi, gyakorlati elemekkel igyekszik megismertetni a tanulókat. Az új ismeretek elsajátítása mellett az eddigieknél nagyobb hangsúly esik azon készségek, képességek fejlesztésére, amelyek nélkülözhetetlenek az iskola, a közélet és a munka világába történő integrálódáshoz.

A program a tanulók részéről speciális előképzettséget, előismereteket minimális mértékben tételez fel. Azzal számol, hogy – mint ezt fentebb már jeleztük – közülük sokan az ún. kapunyitogató kompetenciákkal is csak részben rendelkeznek, ezért a hiányok pótlására, a fejlesztés-

tésekre a rendelkezésre álló időkeretben kell sort keríteni. A közismereti tartalmak segítségével zajló fejlesztés a szakmai tárgyak elsajátíthatóságát, az eredményes tanulás támogatását célozza, bár e folyamat oda-visszaható jelleggel, kölcsönösen is történhet.

Az egyes műveltségterületek követelményei csak részben köthetők hagyományos tantárgyi tartalmakhoz. *Legfontosabb cél – és az eredményesség minimális feltétele is – az, hogy a tanuló fogadja el az iskola és a gyakorlati képzőhely működési szabályait, aktívan vegyen részt a tanórákon és a foglalkozásokon, legyen partnere a tanítási-tanulási folyamatban a pedagógusoknak, a szakoktatóknak és az osztálytársaknak. Mindez nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a hároméves képzést követően szakmai és szociális értelemben is bekapcsolódhasson a felnőtt életbe, megállja a helyét a munka világában.* Csak a tanulói jelenlét és a tanórákon tanúsított aktív együttműködés feltételezésével és igazolásával lehet értelme annak, hogy az egyes évfolyamok esetében olyan követelményeket fogalmazzunk meg, melyek teljesítése nélkül az iskola, a pedagógus nem támogathatja a tanuló továbblépését a magasabb évfolyam(ok)ra. A tanulók között számosan lehetnek olyanok, akik az iskolát követően azonnal – vagy néhány év kihagyást követően – szeretnének továbbtanulni. Ehhez – noha nem mondunk le az egyes műveltségterületeken megjelenő műveltségelemekről – a legfontosabbnak a felnőttkori, különféle típusú és keretek között zajló tanulást (is) megalapozó tanulási készségek/képességek birtoklását tartjuk. Ezt tekintjük a legalapvetőbb, a mindenkori (tovább)tanulást elősegítő és támogató elemnek.

3. A szakiskola belső világa

A szakiskola első két évében, félévenként, a tartalmi munkát egy-egy integratív témakör határozza meg, amely során különféle témaköröket dolgoznak fel az egyes műveltségterületeken belül. A fejlesztést a hagyományos tantárgyi tartalmakra történő építkezéssel nem lehet eredményesen megvalósítani. A program eredményessége a hagyományos és az új módszerek egyensúlyra törekvő ötvözése nélkül nem garantálható. Azt is nélkülözhetetlennek és magától értetődőnek tartjuk, hogy intézményi szinten fel kell használni az IKT által biztosítható rugalmasabb tanulási környezetet, illetve tanulói nyomon követést az eredményesebb tanulás és az oktatás minőségének javítása érdekében.

3.1. Az egyes témák felépítése

Célszerű, ha az egyes témák bevezetése (bemutatása, megismertetése) az osztályfőnöki órákon történik, amit ezért az adott téma nyitóelemeként értelmezhetünk. A téma megismertetése mellett itt a legfontosabb cél a tanulók ráhangolása, a kedvcsinálás. Fontos részei: az érdeklődés felkeltése, a következő órák közös tevékenységeire való felkészítés, az eredményes munka céljainak és feltételeinek bemutatása, valamint a követelmények megismertetése.

Ehhez kapcsolódnak az egyes műveltségterületek, eltérő éves óraszámokkal, de szervesen összefűzhető tartalmakkal. Az egyes tantárgyi órákat érdemes rugalmasan, a téma terjedelmének megfelelően tömbösíteni, de természetesen lehet hagyományosabb módon is tervezni. (További feladat lesz a szakmai tárgyakkal történő összehangolás.) A témák gyakorlatilag témamodulként is értelmezhetők, így minden elvégzett modul lehetőséget kínál arra, hogy különféle módszerek segítségével nyomon követhessük tanítványaink előrehaladását.

3.1.1 Osztályfőnöki óra

Az osztályfőnöki órák ebben a programban alapvetően más szerepet töltenek be, mint a hagyományos iskolai programokban. Hetente egy óra áll az osztályfőnök rendelkezésére, amelyet a dolog természetéből adódóan nem használhat adminisztrációra, erre más fórumot, más időkeretet kell biztosítani. Minden órán tartalmi elemeket kell feldolgozni, e munka legfontosabb célját a következőkben látjuk:

- a tanulók felkészítése és motiválása a Közismereti, közéleti és életvezetési ismeretek soron következő témájának feldolgozására,
- a feldolgozáshoz nélkülözhetetlen technikai feltételrendszer kialakítása,
- a programban szerepet kapó pedagógusok orientálása (a tartalmi integráció biztosítása).*

3.1.2. Kommunikációs ismeretek (infokommunikáció, magyar és idegen nyelv)

Az olvasási, szövegértési és a kommunikációs készségek, képességek fejlesztése döntő szerepet játszik a társadalmi beilleszkedés, a társadalmi sikeresség szempontjából. A társadalmilag elfogadott kommunikációs formák, viselkedésminták megismerése és használati módjuk elsajátítása nagyrészt e tantárgy keretei között zajlik. A tantárgy négy tevékenységi terület fejleszt-

* Ezek tanórán kívüli, de talán az osztályfőnökre háruló feladatok!

tését állította középpontba: a kommunikációt, a szövegértést, a szövegalkotást és a művészeti nevelést. Alapvető cél a biztos alapkészségek kialakítása, a magabiztos írás, helyesírás, olvasás és kommunikáció elérése, emellett az alapvető művészeti, irodalmi tájékozottsághoz való hozzájárulás. A magyar nyelvet és irodalmat egységben kell tanítani. Az ehhez kialakított program tematikája igazodik az osztályfőnöki órákon kijelölt átfogó témákhoz. A követelmények meghatározásakor is a biztos alapkészségek megerősítése és fejlesztése volt az elsődleges cél. Ebben a tartalmi egységben kell megoldani az infokommunikációs területekkel, valamint az idegen nyelvi ismeretekkel összefüggő kompetenciák fejlesztését is.

3.1.3. Közéleti és életvezetési, valamint pénzügyi, gazdasági ismeretek

E tárgy keretei között szó esik a legfontosabb társadalmi együttélési szabályokról, a közösségben élő egyén számára szükséges tudnivalókról. Az áll az előtérben, hogy az egyén képes legyen megtalálni helyét a világban, a tágabb és szűkebb társadalmi közösségekben.

Fontos, hogy a tanuló magára ismerhessen a társadalmi, gazdasági viszonyok és a megoldásra váró helyzet felvázolása során, és a szükséges elméleti megközelítés mellett gyakorlati példákön keresztül szerezzen ismereteket, fejlődjenek kompetenciái.

A tanulók számára világossá kell tenni, hogy ezeken az órákon egyrészt számára hasznos és használható információkkal fog találkozni, másrészt hogy az eredményes munkához elengedhetetlenül szükséges az ő aktív és konstruktív szerepvállalása.

A tanár munkájának fontos része az órai tevékenysége, de ebben az esetben legalább ilyen fontossá válik a foglalkozások előkészítése, illetve a személyre szabott vagy csoportos fejlesztő értékelés elkészítése. Az itt megjelenő tartalmak közvetítése – bár sok esetben „elméletigényes” problémákról van szó – lehetőség szerint a gyakorlatba ágyazva történjen meg, olyan tanórai megoldások keretei között, ahol a hangsúly a tanulói aktivitásra és együttműködésre esik. Ezekhez a módszertani és szakmai segítséget egy, a felhasználást segítő és támogató „útmutatóban” fogjuk biztosítani. A tanulók érdeklődésének felkeltése, a szükséges ismeretek átadása és a kompetenciák fejlesztése céljából sokrétű tevékenységeket – esetleg a tantermi vagy az iskola falain kívül is – bele lehet tervezni az éves programba. (Természetese a bevezetőben említett tömbösítés alkalmazásával.)

3.1.4. Életmód és életvitel, egészségtan

A tantárgy a hagyományos egészség-betegség fogalmát szélesen értelmezve kapcsolódik az adott időszak integratív témaköréhez. A tartalmak feldolgozásának elsődleges célja a tudatos és egészséges életvitel elősegítése, az ehhez szükséges ismeretek megszerzése, alkalmazása és felhasználása. A témák önmagukban, az egészségtanórákon is feldolgozhatók, szerencsésebb azonban azokat a többi tantárggyal szövetkezve, sok személyes tapasztalattal és a tanulói tevékenységre építve feldolgozni. Így az egészségtanórákon az alapkészségek és kompetenciák fejlesztése is megvalósul, és a diákok önismerete nemcsak biológiai, hanem mentális és szociális értelemben is fejlődhet. Ez eredményes szakmai fejlődésükhöz elengedhetetlenül szükséges.

A programot a „*Teljes körű iskolai egészségfejlesztés*” koncepció jegyében, illetve annak elképzeléseit figyelembe véve terveztük. A cél az elméleti ismeretek közvetítése mellett az, hogy a diákok számára az iskolában is látható/tapasztalható minták álljanak rendelkezésre, amelyek elősegíthetik/támogathatják az egészséges életvitel kialakítására irányuló törekvéseket.

3.1.5. Szintre hozó ismeretek

A tanulók tudásszintjének kiegyenlítését, valamint a szakmai tartalmak tanulását segítheti elő az ún. szintre hozó modul, amely matematika, idegen nyelv és informatika tantárgyi tartalmakat ölel fel. Az a cél, hogy a tanulók e program során elérjék azt a (tantárgyi) teljesítményszintet, amellyel az általános iskolát befejezett tanulóknak rendelkezniük kell. E modulhoz csak abban az esetben lehet órakeretet biztosítani, ha a Közismereti, közéleti és életvezetési ismeretek program moduljaitól vonják el. A programban javaslatokat fogalmazunk meg erre vonatkozóan.

4. Tervezés, módszerek

Az egyes témák integráló jellegű feldolgozása több esetben párhuzamosságokat, esetenként ismétlődéseket eredményezhet. Ezek kiküszöbölése (vagy tudatos érvényesítése) miatt tartjuk kulcsfontosságúnak, hogy a programban/osztályban tanító pedagógusok a tanévet együttesen tervezzék meg.

A módszereket illetően számos út kínálkozik a pedagógusok számára. A képzeletbeli skála kezdőpontján a hagyományos, frontális óravezetés áll, amelynek – különösen a nagyobb

létszámú (30 fő vagy afeletti) osztályokban – csak akkor lehet sikere, ha a pedagógus képes emellett széles körben – feladatokban, célkitűzésekben stb. – differenciálni.

Eredményesebb lehet – különösen akkor, ha kisebb (20 fős vagy az alatti) létszámú osztályokban/csoportokban végezheti tevékenységét. Ebben az esetben szinte minden tanuló esetében elérhető a cselekvő részvétel feltételezése, az egyénre szabott tanulási utak kialakítása és működtetése.

5. Követelmények, értékelés/osztályozás

A tanulók számára a program meghatározta a továbblépés feltételeit is. Az egyes műveltségterületek/tantárgyak esetében megfogalmazott követelmények azt a minimumot jelentik, amelyek teljesítése nélkül a tanulás magasabb évfolyamban történő folytatása nem lehetséges. A magasabb szintű követelmények kidolgozását, a tanulói teljesítmények közötti differenciálást, a részletes szempontrendszert a helyi programban kell kidolgozni és rögzíteni.

A tanulói teljesítményeket év közben osztályzattal, szöveges értékeléssel vagy mind a kettő együttes alkalmazásával célszerű értékelni. Az év végi értékelés lehetőség szerint osztályzattal történjen.

6. Időfelhasználás, óraszámok

A *Közismereti, közéleti és életvezetési program* rendelkezésére álló óraszámok a korábbi szakiskolai kerettantervekben megjelenő közismereti tantárgyak órakeretéhez képest jóval csekélyebb időkeretet biztosítanak a pedagógusoknak az itt megjelenő tartalmak közvetítésére. Ennek elsősorban az az oka, hogy e program egyik célja az, hogy a tanulók szakmai ismereteit („a szakmatanulást”) megalapozza. Emellett a tanulók a szakmai ismeretek elsajátítása során az itt szerzett tudásukat elmélyíthetik és folytathatják azon tantárgyak keretei között, amelyek a választott szakmával kapcsolatosak (szakmai matematika, szakmai idegen nyelv stb.)

A tervezés során az egyes intézményekben ezért az is fontos volna, hogy a közismereti és szakmai tartalmak tervezését a közismereti és szakmai programokban részt vevő pedagógusok együttesen valósítsák meg, mert a tanulók számára szükséges *közismereti és szakmai tartalmak egymásra épülése és adott esetben párhuzamossága* csak így biztosítható.

Közismereti, közéleti és életvezetési ismeretek

<p>9. évfolyam Rendelkezésre álló órakeret: 360 óra/ tanév I. félév Rendelkezésre álló órakeret: 180 óra Heti órakeret: 12 óra (Javaslat: a Közismereti, közéleti és életvezetési ismeretek programot <i>heti két napra</i> elosztva célszerű tervezni.)</p>			
Megjegyzések	Az első időszak (1–3 hónap) célja <i>elsősorban</i> az, hogy elősegítse és támogassa a tanulók iskolai beilleszkedését.	A szintre hozást az első hónapban, intenzív órabeosztással célszerű megvalósítani. Később e tudáselemek megerősítésére még érdemes órakeretet biztosítani.	
Sorszám	Téma Minden tanuló számára elsajátítandó tartalom	Szintre hozás és differenciálás	Javasolt óraszámok
1. modul: Én és az iskola	<p>1.1. Közösségfejlesztés</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ismerkedés az iskolával, a tanulókkal, a tanárokkal és az oktatás többi szereplőjével; • Én és közösségeim: család, iskola, sport, hobbi; • A tanulás szerepe az életben / az egész életen át tartó tanulás; • Egyén és közösség kapcsolata: <ol style="list-style-type: none"> a) nyelv és kultúra, b) egyén és közösség viszonyának történelmi típusai, c) egyéni és csoportidentitás. • <i>Önismeret, önértékelés, a másikat tiszteletben tartó kommunikáció módjai, ennek szerepe a másik önértékelésének segítésében;</i> • <i>Milyen a külsőm?</i> Testmagasság, testsúly, testtömeg-index; • Bőr- és hajápolás, 	<p><u>Szintre hozás:</u> Matematika (tematikajavaslat: lásd a mellékletben). Informatika (tematikajavaslat: lásd a mellékletben). Idegen nyelv (tematikajavaslat: lásd a mellékletben). <u>Differenciálás:</u> Kulturális sokszínűség: a) különböző kultúrák értékrendje, b) kulturális azonosságok és különbségek.</p> <p>Társadalmi szükségletek és szerepek a) egyéni és közös-</p>	<p>8 hét: 96 óra A szintre hozó programok javasolt óraszámjai: 1. Matematika 10–20 óra; 2. Idegen nyelv: 10–30 óra; 3. Informatika: 10–20 óra; Összesen: 30–70 óra.</p>

	<p>személyes higiéné;</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Rendszeresség és változatosság</i> (napi, heti, évszakos és éves ritmus az életünkben; napirend, időmérleg, időbeosztás, célok, tervezés). 	<p>ségi szükségletek és érdekek, b) társadalmi szerepek, c) felelősségvállalás és szolidaritás. A társadalmi együttélés szabályai a múltban és a jelenben: a) illem, szokások, etikett és protokoll, b) erkölcs, c) jog. <i>Az egészséget befolyásoló tényezők</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • A betegség fogalma; • Megelőzhető betegségek; • <i>Egészség-betegség.</i> <p>Az egészséges életmód szerepe (táplálkozás, mozgás, az alvás szerepe – könnyű és kemény drogok használatának hatása és veszélyei)</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Fajfenntartó szükségletek és kielégítésének módjai.</i> <p>Párkapcsolatok, szerelem, szexuális kapcsolatok</p>	
	<p>1.2. A TANULÁS TANULÁSA – SZÖVEGÉRTÉS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Memória- és gondolkodás-fejlesztés szövegek és játékok segítségével; • Figyelemkoncentráció gyakorlása különböző szövegek segítségével; • Lényegkiemelés szövegek 		<p>7 hét 84 óra</p>

	<p>segítségével;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szókincsfejlesztés szövegek segítségével; • Hivatalos, közérdekű szövegek értelmezése (önéletrajz, szerződések, kérelmek stb.); • Médiaszövegek értelmezése; • Tanulási technikák elsajátítása (jegyzetelés, vázlatkészítés, lényegkiemelés, páros és csoportos tanulás stb.). 		
<p>Követelmények a tanulók számára az 1. számú modulhoz</p>	<p>Legyen képes ismeretlen szövegek megértésére, belőlük a lényeg kiemelésére, a szövegre vonatkozó kérdések feltevésére, jegyzet- és vázlatkészítésre.</p> <p>Tudjon kulturáltan vitatkozni, álláspontja mellett érvelni, legyen képes a konfliktusokat kezelni.</p> <p>Ismerje és tartsa be az alapvető illem- és viselkedési szabályokat.</p> <p>Végezze el a közös cél érdekében a közös feladat részeként kapott saját feladatait.</p> <p>Vegyen részt témánként legalább egy közös produktum létrehozásában.</p> <p>Legyen képes saját tanulási terv készítésére, valamint a megvalósítás értékelésére.</p> <p>Legyen képes lényegkiemelésre, jegyzet és vázlat készítésére, a hallott és írott szövegek alapján.</p> <p>Legyen képes minta alapján egyszerű, jól szerkesztett szövegek írására és szóbeli megfogalmazására; az azonnali kérdezésre és a pontos válaszadásra ismert témákban.</p> <p>Ismerje a helyesírás és a helyes kiejtés szabályait, tudja ezeket alkalmazni.</p> <p>Legyen képes helyesírási segédkönyv gyakorlott használatára.</p> <p>Legyen képes az udvarias és kulturált viselkedés és nyelvhasználat szabályainak alkalmazására különböző szituációkban.</p> <p>Legyen képes az alapvető verbális és nonverbális eszközök értelmezésére és alkalmazására.</p> <p>Legyen képes néma, kifejező és értelmező felolvasás nyomán a szövegrészek elkülönítésére és megértésére.</p> <p>Legyen képes az ismeretlen szavak jelentésének megkeresésére; kérdések megfogalmazására és megválaszolására különféle típusú szöveggel kapcsolatban.</p>		
<p>Ajánlott tanulói tevékenységek</p>	<p>Tanulószerződés készítése (9–11. évfolyamra)</p> <p>Tanulási napló készítése (valamennyi tanulási területre kiterjedően)</p>		

9. évfolyam**Rendelkezésre álló órakeret: 360 óra/ tanév****II. félév****Rendelkezésre álló órakeret: 180 óra**

Heti órakeret: 12 óra

(Javaslat: a Közismereti, közéleti és életvezetési ismeretek programot *heti két napra* elosztva célszerű tervezni.)

Sorszám	Téma Minden tanuló számára elsajátítandó tartalom	Differenciálás	Javasolt óraszámok
2. modul: Én és a környezetem	<p>Én és a családom</p> <ul style="list-style-type: none"> • Családom eredete, az én családom és a családi statisztikák; • Munkamegosztás és szerepek a családban; • Konfliktushelyzetek és kezelésük. <p><i>A családi élet – kapcsolat a család tagjai között; közös tevékenységek (A gyermek-áldás).</i></p> <p><i>Férfi és női szerepek a családban</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Elsődleges és másodlagos nemi jellegek és kapcsolatuk a nemi szerepekkel; • <i>A nemi működések szabályozása</i> (a menstruációs ciklus, a nemi hormonok szerepe a másodlagos nemi jelleg kialakulásában); • <i>Nemi egészségünk</i> (a fogamzásgátlás módjai és kockázatai, szexuális úton terjedő betegségek és megelőzésük módjai); <p><i>Gazdálkodás a családban (elemi pénzkezelési technikák, tervezés a háztartásban – háztartási kiadások – fogyasztási/fogyasztói szokások a családban)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • A mindennapi élet legfontosabb gazdálkodási-pénzügyi 	<p>Minden ember élete egy regény: Családfa, családtörténet, a családi név eredete, a keresztnévek jelentése, eredete, csoportjai, becenév, csúfnév, ragadványnév.</p> <p>A család az irodalomban, híres családok.</p> <p>Társadalmi környezet a múltban és a jelenben: a) értékrendek, b) életmódtípusok, c) társadalmi kommunikáció.</p> <p>Közvetlen közösségek a múltban és a jelenben a) család, b) iskola, c) kortárscsoport.</p>	15 hét 180 óra Én és a családom (50 óra)

	<p>ismeretei gyakorlati megközelítésben;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az alapvető gazdasági folyamatok, fogalmak megismerése; • Az egyéni és a társas vállalkozás alapvető feltételei, (jog)szabályai, lehetőségei – egy mintavállalkozás bemutatása. <p>A család külső kapcsolatrendszere, a kapcsolódási pontok tartalma</p> <p>Barátok között</p> <ul style="list-style-type: none"> • Barátok és ellenségek – az ifjúsági szubkultúrák világa (eszmék és zenék, divat); • Konfliktusok kortársak között (konfliktusok kezelése és feloldása). <p>Én és a munkahelyem</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>A munka világa a múltban és a jelenben</i> <p>a) társadalmi munkamegosztás, b) a munkaerőpiac szereplői, c) munkakultúra, d) munkaerőpiac mint feladatok, érdekek és viszonyok, jogok és kötelességek rendszere.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az „én” szerepe, helyzete, lehetőségei a „Család- 	<p>Intézmények, hivatalok, szervezetek, egyesületek, civil szerveződések stb.</p> <p>Híres barátságok az irodalomban és a történelemben</p> <p>(Ajánlások: Petőfi és Arany, Babits és Szabó Lőrinc vagy Kosztolányi és Karinthy barátsága; Akhilleusz és Patroklosz (Homérosz: Iliász) vagy Romeo és Mercutio (Shakespeare: Romeo és Júlia) vagy Hamlet és Horatio (Shakespeare: Hamlet) barátsága vagy Harry Potter és barátai.)</p> <p>Az uniós, az országos és a helyi munkaerőpiaci szabályok és viszonyok</p> <p>A munka világa a múltban és a jelenben a) társadalmi</p>	<p>Barátok között (40 óra)</p> <p>Én és a munkahelyem (90 óra)</p>
--	---	--	--

	<p>iskola-munkahely-barátok” kapcsolati hálóban (tanulás/munka és munka/tanulás kapcsolatrendszer);</p> <ul style="list-style-type: none"> • A magánélet és a szakmai életút a siker(esség)/sikertelenség okai, „válságkezelési” technikák és lehetőségek <p>Életpálya-tervezés (sikerek és kudarcok, a konfliktusok kezelése). Álláskeresési technikák (felkészülés az állásinterjúkra, önéletrajz-készítés). Munkavállalással kapcsolatos ügyintézés (alapvető munkajogi ismeretek)/utazás (menetrendek olvasása, telefonálás, faxolás, utazás megszervezés-jegyvásárlás, csomagfeladás stb.).</p> <p style="text-align: center;">BIOLÓGIAI KÖRNYEZETÜNK</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Otthonról az iskolába:</i> a lakóhely, illetve az iskola természeti környezete, jellegzetes életközösségei • <i>Környezeti problémák az iskola/lakóhely/munkahely környezetében</i> 	<p>munkamegosztás, b) a munkaerőpiac szereplői, c) munkakultúra, d) a munkaerőpiac mint feladatok, érdekek és viszonyok, jogok és kötelességek rendszere.</p> <p>A vállalati hierarchia.</p> <p>Balesetek, balesetmegelőzés, elsősegélynyújtás otthon/iskolában és a munkahelyen</p> <p>Környezetvédelmi projekt (az iskola/lakóhely környezetében lévő környezetvédelmi probléma feltárása, javaslat kidolgozása a megoldásra; projektmunka).</p>	
<p>Követelmények a tanulók számára a 2. számú modulhoz</p>	<p>A tanuló aktívan vegyen részt a szituációs játékokban, a problémamegoldásokban, a beszélgetésekben és vitákban. Önállóan és csoportmunkában is legyen képes anyagok gyűjtésére, elemzésére és feldolgozására. Legyen képes a családról és a magánéletről való kommunikáció normáinak az</p>	<p>Rendelkezzen biztos tudással a tanulási technikákban az első félévben szerzett tapasztalatok alapján:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lényegkiemelés; • Jegyzet és vázlat készítése hallott és írott szövegből; az azonnali kérdés és a pontos válaszadás képessége ismert témákban; • Legyen biztos tudása és tudja alkalmazni a helyesírási és a helyes 	

	<p>alkalmazására. Legyen képes véleményének a közösségi normák szerinti megfogalmazására és kifejtésére, a vitákban álláspontjának megvédésére, egyszerű indoklásra és érvelésre. Legyen képes vélemény megfogalmazására irodalmi és képzőművészeti alkotásokról. Legyen képes az együttműködésre a kortárs és a felnőtt partnerekkel különböző szituációkban. Legyen képes a társadalmi folyamatokat és közvetlen társas környezetét történetiségében látni és értelmezni. Ismerje a munkaerőpiac alapvető működési szabályait, intézményeit. Legyen képes a munkaerőpiacról szóló információk megszerzésére. Legyen képes saját munkaerőpiaci szerepét felismerni. Legyen képes saját érdekeit megfogalmazni, és annak megfelelően képviselni. Legyen képes egyéni karrierterv készítésére. Legyen képes bemutatkozó (motivációs) levél készítésére.</p>	<p>kiejtési szabályokat. Ismerjen fel az egyes művészeti ágakban néhány műfajt. Legyen képes a képzőművészet, az irodalom, a film, a színház, a zene alapvető kifejezőeszközeinek ismeretére, a műnembeli és műfaji sajátosságok felismerésére, elkülönítésére. Legyen képes a művészetekkel kapcsolatos szerepjátékban való részvételre, és kulturált véleményalkotásra műalkotásokról és azok előadásáról.</p>
<p>Ajánlott tanulói tevékenységek</p>	<p>Szituációs játékok, probléma- és helyzetmegoldások, szövegek, esetek, filmek feldolgozása. A témákkal kapcsolatos érvek gyűjtése, elemzése, beszélgetés, vita szervezése. Tanulói portfólió készítése. Közös információgyűjtés és -feldolgozás a modul témáiról, például a munkaerőpiac jelen idejű helyzetéről, vagy gyűjtőmunka: a napi- és a bulvársajtóból különböző cikkek, képek gyűjtése a jellegzetes nemi szerepekről (ajándékok kislányoknak és kisfiúknak, családi feladatok, jellegzetes férfi és női foglalkozások, nőideál és férfiideál stb.). A gyűjtött anyagból tablók készítése. Közös és egyéni internethasználat, speciális közösségi és szakmai oldalak elemzése, használata.</p>	

FÜGGELÉK A 9. ÉVFOLYAM SZINTRE HOZÓ PROGRAMJÁHOZ

A szakmai tárgyak tanulásához nélkülözhetetlen matematikai, informatikai és idegen nyelvi ismeretek (9. évfolyam)

A szakmai tárgyak tanulásához nélkülözhetetlen matematikai, idegen nyelvi és informatikai alapismereteket a programon belül szintre hozó programmal biztosíthatjuk. Az ehhez szükséges óraszámokat – mint már jeleztük – a *Közismereti, közéleti és életvezetési programban* megadott témák/tantantárgyak/műveltségterületek órázámaiból kell levonni. A szintre hozó programok indításakor helyi (intézményi) szinten a programban megadott óraszámokat igény szerint át kell tehát tervezni. Célszerű átgondolni, hogy az egyes szintre hozó programok közül melyikre és milyen mélységben van szüksége a tanulóknak.

Matematika

A szintre hozáshoz felhasználható órakeret: 10–20 óra között. (Az óraszámok tól–ig határai azt is jelzik, hogy javaslat óraszámokról van szó.) Szükség esetén ettől el lehet térni, de a kialakított óraszámokat harmonizálni kell a programban meghatározott féléves (esetleg egy éves) órakerettel!

A megadott tartalmak közül a rendelkezésre álló időkeretben azokra kell a hangsúlyt helyezni, amelyek a tanuló eredményes továbbhaladásához (a szakmai tárgyakban foglalt tartalmak megtanulásához) nélkülözhetetlenek.

A tartalmakból a csoport (és a szakirány) felkészültsége, tudásszintje (szükségletei) szerint a területet tanító pedagógusok dönthetik el, hogy mit kívánnak felhasználni, illetve elhagyni.

Sorszám	Tartalmak
1.	Számok írása, olvasása, racionális számhalmazban.
2.	Tízes számrendszer; Számhalmazok, műveletek; Hatványozás, négyzetgyökvonás; Normálalak; Műveleti sorrend; Zsebszámológépek használata; Egyszerűbb számelméleti ismeretek; Arány, aránypár, arányos osztás egyszerű feladatok kapcsán; Arányos következtetések (pl.: százalékszámítási feladatok); Algebrai egész kifejezések, egynemű kifejezések, átalakítások.
3.	Elsőfokú, egyismeretlenes egyenletek megoldása; Egyszerű szöveges feladatok megoldása; Geometriai alakzatok; Mértékegységek és átváltásuk; Háromszögek, négyszögek, szabályos sokszögek, a kör tulajdonságai, kerület, terület,

	alkalmazások egyszerű feladatokban; Háromszög, négyszög alapú egyenes hasábok, henger, felszín, térfogat alkalmazások egyszerű feladatokban.
4.	<p>Geometriai transzformációk: tengelyes és középpontos tükrözés, eltolás, adott arányú kicsinyítés és nagyítás (fogalmak, tulajdonságok ismerete, alkalmazások egyszerű feladatokban).</p> <p>Lineáris függvények, ábrázolásuk Descartes-féle koordinátarendszerben. Számítási, mértani sorozatok felismerése.</p> <p>Néhány elem sorba rendezése, kiválasztása; Biztos, lehetséges, lehetetlen események felismerése.</p>
5.	Mindennapi környezetünk matematikailag egyszerű grafikonjainak (pl.: sajtóban) vizsgálata (népszámlálás, népszerűségi vizsgálatok, munkaerőpiac, árak változásai stb.).
6.	<p>Természetes, egész és racionális szám fogalma.</p> <p>Törtek, tizedes törtek.</p> <p>Ábrázolás számegyenesen.</p> <p>Ellentett, abszolútérték, reciprok.</p> <p>Alapműveletek helyes sorrendű elvégzése egészek, tizedes törtek, törtek körében.</p> <p>Arány, aránypár, arányos osztás.</p> <p>Az egyenes és fordított arányosság fogalma.</p> <p>Arányossági következtetések, százalékszámítás.</p> <p>Hatványozás (pozitív egész kitevő) és azonosságai konkrét számok esetén.</p> <p>Négyzetgyökvonás eszközzel (zsebszámológép, táblázat).</p> <p>Elsőfokú egyenletek, egyenlőtlenségek.</p> <p>Egyszerű szöveges feladatok elemzése (feltétel, kérdés), megoldása következtetéssel, egyenlettel.</p> <p>Összetettebb műveletek helyes sorrendű elvégzése racionális számok körében.</p> <p>Relatív prímelek.</p> <p>Számelméleti feladatok megoldása.</p> <p>Szöveges feladatok megoldása.</p>
7.	<p>Mértékegységek és átváltásuk (hossz, terület, térfogat, tömeg, idő).</p> <p>Szögmérés, szögfajták.</p> <p>Háromszögek külső és belső szöge, fogalma, szögösszegek.</p> <p>Háromszögek osztályozása szögeik alapján.</p>

	<p>Négyszögek belső szögösszege.</p> <p>Speciális háromszögek, négyszögek tulajdonságai, kerülete és területe.</p> <p>A kör kerülete és területe.</p> <p>Pitagorasz-tételének alkalmazása hiányzó adat kiszámítására.</p> <p>Egyenes hasábok, henger hálójá, felszíne, térfogata.</p>
8.	Egyszerű logikai műveletek (szövegértés/gondolkodásfejlesztés)

Informatika

A szintre hozó program célja, hogy felkészítse a tanulókat a megfelelő információszerzési, feldolgozási és átadási technikákra, valamint megismertesse velük az információkezelés jogi és etikai szabályait.

A rendelkezésre álló időkeretben a fő célkitűzések a következők lehetnek:

- a) a korszerű alkalmazói készség kialakítása,
- b) az informatikai eszközök lehetőségeit használni tudó tanulók képzése.

A szintre hozáshoz felhasználható órakeret: 10–20 óra

Sorszám	Tartalmak
1.	<p>Szövegszerkesztés.</p> <p>A szöveg megfelelő begépelése, javítása, módosítása.</p> <p>Karakterek formázása: a betűtípus, a betűméret beállítása, dőlt, aláhúzott, félkövér betűstílus.</p> <p>Egyszerű, mindennapi dokumentumok elkészítése. Mentés és nyomtatás.</p>
2.	<p>Saját elektronikus cím használata.</p> <p>Elektronikus levelezés alapfunkcióinak használata: küldés, fogadás.</p>
3.	<p>Internethasználat („böngészés, szörfözés”) elektronikus vásárlás, ügyintézés, elektronikus nyomtatványok.</p>
4.	<p>Kommunikáció az internet lehetőségeinek felhasználásával (skype, chat, közösségi oldalak stb.).</p>
5.	<p>Prezentációs technikák.</p>

Idegen nyelv

A munkaerőpiacon való elhelyezkedés feltétele a szakmához, a szakmai tudáshoz kapcsolódó, megfelelő idegennyelv-ismeret. Ezért a programban fontos lehetőséget biztosítani a tanulók nyelvi készségének, képességének további fejleszthetőségére. Lényeges szempont, hogy az idegen nyelvi tudás szintre hozása összhangban álljon a szakmai idegen nyelvi képzés tartamával, fejlesztési irányjaival.

A legfontosabb fejlesztési területek a következők:

- a) hallott szöveg értése;
- b) beszédképesség fejlesztése;
- c) egyszerűbb olvasott szövegek értése;
- d) írásképesség fejlesztése.

A szintre hozó program eredményességét a kiscsoportos oktatás biztosíthatja. Célszerű a tanulók számára ún. nívócsoportok kialakítása.

A szintre hozáshoz felhasználható órakeret: minimum 10–30 óra/csoport. Szükség esetén ennél több óra is igénybe vehető.

10. évfolyam**Rendelkezésre álló órakeret: 306 óra/tanév****I. félév****Rendelkezésre álló órakeret: 150 óra**

Heti órakeret: 10 óra

(Javaslat: a Közismereti, közéleti és életvezetési ismeretek programot *heti két napra* elosztva célszerű tervezni.)

Sorszám	Téma Minden tanuló számára elsajátítandó tartalom	Differenciálás	Javasolt óraszámok
3. modul: Az állam és a társadalom	Egyenlőtlenségek a társadalomban Az egyenlőtlenség/igazságosság kérdései (gazdagság/szegénység a társadalomban) A területi különbségek és következményei (városok-falvak, települési lejtő Magyarországon) Hátrányos helyzetű csoportok a társadalomban a) a szegénység összetevői (képzetlenek, idősek, etnikai kisebbségek, munkanélküliség); b) devianciák a társadalomban (bűnözés, alkoholizmus, kábítószer-fogyasztás); <i>A szenvedélybetegségek és megelőzésük (dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás, játékszenvedély, internet- és tévéfüggés)</i> c) társadalmi szolidaritás Társadalmi rétegződés – eltérő és azonos érdekek a társadalomban: a) társadalmi rétegződés; b) demográfiai viszonyok Magyarországon; c) társadalmi egyenlőtlenségek; d) többség és kisebbség kapcsolata. Az esélyegyenlőség / pozitív diszkrimináció problémái.	Magyarok és nem magyarok a történelmi és mai Magyarország területén a) a magyar állam és nemzet jelképei; b) tájak és emberek a Kárpát-medencében; c) Magyarország nevezetességei – nevezetes magyarok; d) magyarok Magyarország határain túl; e) a Magyarországon élő kisebbségek, nemzetiségek.	80 óra

	<p>Életünk szabályai</p> <p>Szabályok és törvények az életünkben</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az iskolai „Házirendtől” a törvényekig (az együttélés szabályai: normakövetés és normaszegés); • Erkölcsök és hétköznapok (A jó és a rossz, a helyes és a helytelen, az erkölcs és az erkölcstelenség kérdései). <p>Jogok és törvények</p> <ul style="list-style-type: none"> • Állampolgári és diákjogok és kötelességek; • Államformák és politikai rendszerek; • Állampolgári részvétel, társadalmi szervezetek. <p>A jogorvoslat lehetőségei (bíróságok, alternatív vitarendezés lehetőségei, az ombudsman intézménye).</p> <p>A média és a nyilvánosság szerepe. (tömegkommunikáció: meggyőzés és manipuláció, tények és vélemények)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hivatalos ügyeink intézése (nyomtatványok, beadványok értelmezése, kitöltése, készítése) <p><i>Agresszió az iskolában</i> (a konfliktuskezelés különböző megoldásai a kortárs csoportokban, a tanulók és a pedagógusok, valamint a szülő és az iskola között)</p>	<p>Erőszak a társadalomban</p> <ul style="list-style-type: none"> • A terrorizmus kérdései (pl.: 2001. szeptember 11.); • Háborúk és polgárháborúk napjainkban (pl.: Szomália, Szíria, Észak-Afrika); • Rabszolgaság a modern világban (prostitúció, gyermekmunka). <p>Agresszió az iskolában</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az erőszakmentes kommunikáció készsége • Az iskolai agresszió kérdései az irodalomban és a médiában. 	<p>70 óra</p>
<p>Követelmények</p>	<p>Legyen képes értelmezni a mai magyar társadalomban lezajló legfontosabb folyamatokat, változásokat, tendenciákat.</p> <p>Ismerje a Magyarországon kívül élő magyarság elhelyezkedését a világban.</p> <p>Ismerje a magyarországi kisebbségek, nemzetiségek jellemző vonásait.</p> <p>Legyen képes az együttélést szabályozó törvények/rendeletek nyelvi fordulatainak és rövid részleteinek értelmezésére (pl.: Munka törvénykönyve, alkotmány, az iskolai életre vonatkozó törvények:</p>		

	<p>közoktatási, szakképzési, felnőttképzési törvény).</p> <p>Ismerje a konfliktusok jogi és alternatív úton történő rendezésének lehetőségeit.</p> <p>Legyen képes az önismereti feladatokban történő részvételre és az önismereti tesztek kitöltésére.</p> <p>Legyen képes egyszerűbb szövegek kiegészítésére, a szétszedett szövegek bekezdéseinek sorba rendezésére.</p> <p>Legyen képes egyszerűbb hírek/információk írására, leírások és (ön) jellemzések, valamint (szakmai) önéletrajz készítésére.</p> <p>Legyen képes egyszerűbb esettanulmányok készítésére (pl.: iskolai konfliktus feldolgozása).</p>
Ajánlott tanulói tevékenységek	<p>Támogassuk az érveken alapuló egyéni véleménykifejtést, az információgyűjtést különböző típusú forrásokból;</p> <p>a rövid, tényeken alapuló előadás megtartását;</p> <p>felkészülést a különféle típusú szerepjátékokban történő részvételre, a „szerepjátékos” és a konfliktuskezelő stratégiák elsajátítását;</p> <p>az egyéni (tanulói) portfólió elkészítését, folyamatos karbantartását és értékelését.</p>

10. évfolyam**Rendelkezésre álló órakeret: 306 óra/tanév****II. félév****Rendelkezésre álló órakeret: 156 óra**

Heti órakeret: 10–10,5 óra (hetekre kiszámítva)

(Javaslat: a Közismereti, közéleti és életvezetési ismeretek programot *heti két napra* elosztva célszerű tervezni.)

Sorszám	Téma Minden tanuló számára elsajátítandó tartalom	Differenciálás	Javasolt óraszámok
4. modul Helyünk a világban	A globalizáció kérdései Mi a globalizáció? A globalizáció fontos kérdései: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Környezetvédelmi problémák</i> Tápláléktermelés, talajszennyezés; Vízgazdálkodás, egészséges levegő, közlekedés és áruszállítás; Hulladékkezelés. • Az ózonlyuk és a savas esők problémája • <i>Demográfiai kérdések</i> Csökkenő népesség Európában és Magyarországon; Túlnépesedés Afrikában és Ázsiában; Észak–Dél problémája; Ökokatasztrófák és következményeik (Csernobil, Fukusima). • A (túl)fogyasztás kérdései a) bevásárlás, b) tárgyak a lakásban és tágabb környezetünkben. <i>A globális és a nemzeti kultúrák összefüggései, találkozási pontok</i> <ul style="list-style-type: none"> • Nemzeti irodalmi, zenei és képzőművészeti 	Az ökológiai lábnyomunk kiszámítása és csökkentésének lehetőségei. Nézzünk körül lakóhelyünkön! a) Elnéptelenedő falvak – túlszűfolt városok b) Elvándorló fiatalok és helyben maradó idősök A fogyasztóvédelmi szervezetek célja, feladatai. A fogyasztói jogok érvényesítése. <i>Szabadon tervezhető témák:</i> Például: <i>Környezeti problémák kezelése</i> a) Hulladékkezelő	50 óra

	<p>örökségünk (válogatás: pl.: Arany, Munkácsy, Erkel);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Irodalmi emlékhelyek (múzeumok, emlékparkok, tájházak). <p><i>A globális kultúra jelenléte:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • a fogyasztásközpontú társadalom, bevásárlóközpontok – áruházláncok; • A „világzene” sokszínűsége; • A giccs megjelenése a hétköznapiakban. <p><i>...és ami közel áll hozzánk:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zenei fesztiválok; • A graffiti mint művészet; • Képregények és szerepjátékok a virtuális világban; • A blog/olás/ világa (jelenlétünk a világhálón: a facebook-jelenség); az internet mint lehetőség és mint veszélyforrás • A tévésorozatok világa. 	<p>üzem meglátogatása, a tapasztalatok feldolgozása;</p> <p>b) Interaktív kiállítások meglátogatása;</p> <p>c) Egyéni blog készítése, szerkesztése.</p>	
--	---	---	--

	<p>A XXI. századi média világa</p> <ul style="list-style-type: none"> • A nyomtatott és elektronikus médiumok (újságok, rádiók, tévécsatornák, és mindez az interneten); • Műfajok a nyomtatott és elektronikus sajtóban (hírek, glosszák, oknyomozó riportok stb.); • Az információszerzés 	<p>A média egészséget befolyásoló szerepe. A médiafogyasztás egészségvédő módja. A szenvedélybetegségek és megelőzésük módszerei és lehetőségei (dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás, játékszenvedély, internet- és</p>	<p>50 óra</p>
--	---	---	----------------------

	<p>módjai, kapcsolatteremtési és -tartási lehetőségek, a tömegmédiá hatásmechanizmusa, a manipuláció technikái (A médiamanipuláció és következményei, az eltérő vélemények, tények, adatok összevetése, vitája, az eltérés okainak keresése);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Médiafogyasztási szokások a mai Magyarországon. <p>A tanulók médiafogyasztásának felmérése, annak megbeszélése.</p>	tévéfüggés)	
	<p>A politika és a gazdasági, pénzügyi élet világa</p> <ul style="list-style-type: none"> • A parlamenti demokrácia (a hatalommegosztás, a törvényhozás folyamata, az alkotmány és az alkotmánybíróság, a bírói hatalom szerepe, a közigazgatás szervezete, a helyi hatalom – önkormányzatok); • Pártok és pártrendszerek; • A parlamenti és az önkormányzati választások; • Az európai integráció folyamata. • A pénzügyi és a gazdasági kultúra 	<p>A politikai rendszerek változása</p> <p>A forradalmak kérdései;</p> <p>A reform;</p> <p>A magyarországi rendszerváltás folyamata (okok, tanulságok, következmények).</p> <p>Az állami és a helyi költségvetés szerepe</p> <p>Pénzügyintézetek</p> <p>ügyműködés (hitelezés, megtakarítás, biztosítás)</p> <p>Lakosságot érintő adózási szabályok</p>	56 óra
Követelmények	<p>Legyen képes felismerni és értelmezni a legfontosabb globalizációs jelenségeket.</p> <p>Lássa az összefüggéseket a globalizációs és lokális jelenségek</p>		

	<p>között.</p> <p>Legyen tisztában a környezetvédelem alapvető elvi és gyakorlati kérdéseivel.</p> <p>Legyen képes a legfontosabb hír- és információs források megismerésére és használatára.</p> <p>Legyen képes a médiából érkező hírek és információ típusok megbeszélésére, elemzésére, vitájára. (A tömegkommunikáció lényegének átlátása, eszközeinek és működésének értelmezése. A tömegkommunikáció alapvető eszközeinek ismerete, az alapvető műfajok szabályszerűségeinek áttekintése.)</p> <p>Legyen képes alapszintű tájékozódásra az e-alapú média világában.</p> <p>Legyen képes a keresőprogramok használatára, az információk szűrésére és válogatására.</p> <p>Legyen tisztában a netikett és a kommentek alapszabályaival.</p> <p>Ismerje a politikai élet legfontosabb intézményeit, legyen tisztában azok működésével.</p> <p>Legyen tisztában állampolgári jogaival, az azok gyakorlásával összefüggő tevékenységekkel.</p> <p>Legyen képes a lakosságot érintő pénzügyi és gazdasági környezetben való eligazodásra, kötelességeinek betartására, jogainak érvényesítésére.</p> <p>Legyen tisztában bizonyos hétköznapi cselekedetek jogkövetkezményeivel, a jogorvoslati lehetőségekkel.</p>
<p>Ajánlott tanulói tevékenységek</p>	<p>Közös gyűjtőmunka szervezése a környezeti problémákkal és az azokkal összefüggő híradásokkal kapcsolatban.</p> <p>A gyűjtött anyag rendszerezése és bemutatásának megszervezése (tablók, helyi kiállítás, honlap), csoportos prezentáció készítése, bemutatása.</p> <p>Szimulációs játékok szervezése konkrét eseményekkel, ügyekkel kapcsolatban (pl.: zöld parlament működtetése).</p> <p>Esettanulmányok készítése és vitája konkrét események nyomán (pl.: vörösiszap-katasztrófa).</p>

11. évfolyam

11. évfolyam

Rendelkezésre álló órakeret: 85 óra/tanév

I. félév

Rendelkezésre álló órakeret: 42 óra

Heti órakeret javasolt felhasználása: témahetek szervezése, melyek során az egyes csoportok/egyének közösen/egyénilag létrehoznak egy produktumot, ami a tanulói portfólió részét képezi.

Sorszám A témahetekre javasolt témák	Téma Minden tanuló számára elsajátítandó tartalom	Differenciálás	Javasolt óraszámok
<p align="center">Sport</p>	<p>Sport az irodalomban, sport a történelemben. Híres sportolók, híres sportesemények – az ókori olimpiától a gladiátorokon át a modern stadionokig</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tanulóink élményei, sportsikerei; • Helyi és országos példaképek; • Sport a médiában. <p>Ráhangolódás A témahét megszervezése, a feladatok kijelölése, a tervek elkészítése, a produktum létrehozása, értékelés.</p> <p>Példa: A sport szerepe az egyetemes és a magyar történelemben; sport és történelem (pl.: sport Magyarországon az 1950-es években; az 1980-as és az 1984-es olimpiák politikai vonzatai).</p> <p>Kiemelkedően eredményes magyar sportolók és sportágak.</p>	<p>Az egyes témák feldolgozása párhuzamosan is történhet. Célszerű a tervezésnél az egyéni érdeklődés mellett</p> <ol style="list-style-type: none"> a) a speciális szakmai igényeket, b) a helyi (település, intézmény, kultúra stb.) sajátosságokat, c) és a nemi hovatartozást is figyelembe venni. 	<p align="center">10 óra</p>
<p align="center">Divat</p>	<p>Divattörténet és ahogy az irodalom látja</p> <ul style="list-style-type: none"> • A divatmagazinok világa; • Ahogyan mi öltözködünk. <p>Ráhangolódás</p>	<p align="center">Lásd fentebb!</p>	<p align="center">10 óra</p>

	<p>A témahét megszervezése, a feladatok kijelölése, a tervek elkészítése, a produktum létrehozása, értékelés.</p> <p>Példa: Öltözködés és viselkedés mint a kultúra részei (etikett, protokoll) itthon és a világ különböző részein. Öltözködés az iskolában, munkahelyen, társadalmi eseményeken.</p>		
Gazdaság	<p>Közvetlen termékcsere-től a tőzsdéig – és mit mutat ebből az irodalom?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Média és gazdaság; • Helyi vállalkozások történetei (sikerek és kudarcok); • Saját vállalkozásaink. <p>Ráhangolódás A témahét megszervezése, a feladatok kijelölése, a tervek elkészítése, a produktum létrehozása, értékelés.</p> <p>Példa: Az egyéni, a családi, a települési és az állami gazdálkodás fontosabb jellemzői, szabályai; Alapvető pénzügyi-gazdasági fogalmak: bevétel, kiadás, rezszi, takarékoskodás, befektetés, hitel, kamat, fontosabb intézmények stb. a gyakorlatban.</p>	Lásd fentebb!	22 óra
Követelmények	<p>A témahéttel kapcsolatos produktum elkészítése kapcsán: Legyen képes csoportszintű beszélgetőkör alakítására, ötletbörze működtetésére, csoport és páros munka megszervezésére, önálló feladatvégzésre, önértékelésre.</p> <p>Legyen képes aktív részvételre az egyes témahetek programjában (tervezés, kivitelezés, értékelés területén).</p> <p>Legyen képes együttműködésre az osztály- vagy csoporttársakkal az egyes feladatok elkészítése során.</p>		

11. évfolyam**Rendelkezésre álló órakeret:** 85 óra/ tanév**II. félév****Rendelkezésre álló órakeret:** 43 óra

Heti órakeret javasolt felhasználása: témahetek szervezése, melyek során az egyes csoportok/egyének közösen/egyéniül létrehozhatnak egy produktumot, ami a tanulói portfólió részét képezi.

Sorszám A témahetekre javasolt témák	Téma Minden tanuló számára elsajátítandó tartalom	Szintre hozás és differenciálás	Javasolt óraszámok
Kultúra	<p>Határok nélkül: azonosság és különbség a határ(ok) két oldalán. A globális és lokális kultúra érintkezési pontjai: a <i>glokalizáció</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kulturális sajátosságok feltárása (település, megye, régió); • A kultúra szerepe a helyi közösségben (jeles napok programjai, helyi sajtó); • Helyi társadalom és idegenforgalom (Mit adunk a nagyvilágnak?). <p>Feladatok: A témahét megszervezése, a feladatok kijelölése, a tervek elkészítése, a produktum létrehozása, értékelése.</p>	<p>Az egyes témák feldolgozása párhuzamosan is történhet. Célszerű a tervezésnél az egyéni érdeklődés mellett</p> <ol style="list-style-type: none"> a speciális szakmai igényeket, a helyi (település, intézmény, kultúra stb.) sajátosságokat, és a nemi hovatartozást is figyelembe venni. 	20
A média szerepe az iskolában	<p>Hírt adunk magunkról: a) iskolaújság készítése, b) iskolánk (és mi magunk) az interneten (az iskola honlapja).</p> <p>A témahét megszervezése, a feladatok kijelölése, a tervek elkészítése, a produktum létrehozása, értékelése.</p>	Lásd fentebb!	23
Követelmények	<p>A témahéttel kapcsolatos produktum elkészítése kapcsán: Legyen képes csoportszintű beszélgetőkör alakítására, ötletbörze működtetésére, csoport- és páros munka megszervezésre, önálló feladatvégzésre, önértékelésre. Legyen képes aktív részvételre az egyes témahetek programjában (tervezés, kivitelezés, értékelés területén). Legyen képes együttműködésre az osztály- vagy csoporttársakkal az egyes feladatok elkészítése során.</p>		